

IZBA ARCHITEKTÓW
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

KRAJOWA RADA IZBY ARCHITEKTÓW

Informacja w sprawie poziomu wykształcenia wymaganego od architekta – członka Izby Architektów

1. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. - Prawo budowlane stanowi w art. 14 ust. 3 - jakiego wykształcenia wymaga się do uzyskania uprawnień budowlanych w specjalnościach wymienionych w ust. 1. Stanowi się tam w szczególności, że *„Uzyskanie uprawnień budowlanych w specjalnościach, o których mowa w ust. 1 wymaga: 1) do projektowania bez ograniczeń i sprawdzania projektów architektoniczno-budowlanych: a) posiadania wyższego wykształcenia odpowiedniego dla danej specjalności (...)”*. Merytorycznie nie nasuwa wątpliwości, że dla uzyskania uprawnień projektowych bez ograniczeń niezbędne jest uzyskanie – z uwagi rodzaj i stopień skomplikowania materii, której te uprawnienia dotyczą – wykształcenia potwierdzonego dyplomem ukończenia wyższych studiów magisterskich na kierunku architektura i urbanistyka. Należy bowiem mieć tu na uwadze do czego owe studia mogą przygotować; jaki jest zatem czas trwania i program tego kształcenia.
2. Stanowisko Izby Architektów jest w tej sprawie jednoznaczne od początku jej istnienia. Wymóg wykształcenia wyższego na poziomie magisterskim został przyjęty przez Krajową Radę Izby Architektów w uchwale nr O-03-03 z dnia 17 kwietnia 2003 roku Regulamin postępowania kwalifikacyjnego w sprawach nadawania uprawnień budowlanych i tytułu rzeczoznawcy budowlanego (§ 14 ust. 2). Następnie w dniu 19 marca 2004 r. przyjęte zostało Stanowisko Krajowej Rady Izby Architektów w sprawie standardów nauczania na studiach architektonicznych. Zostało ono jednoznacznie potwierdzone Uchwałą nr 17 w sprawie stanowiska Zjazdu odnośnie standardów nauczania na studiach architektonicznych podjętą przez II Sprawozdawczy Krajowy Zjazd Izby Architektów w dniu 26 czerwca 2004 r. Zjazd wskazał, iż w pełni potwierdza i akceptuje powyższe stanowisko Krajowej Rady. W szczególności Zjazd stwierdził, że świadectwem kwalifikacji zawodowych, wymaganych przy ubieganiu się o nadanie uprawnień budowlanych w specjalności architektonicznej do projektowania bez ograniczeń, może być jedynie dyplom ukończenia wyższych studiów magisterskich, o długości cyklu kształcenia minimum 5 lat, zakończonych uzyskaniem tytułu magistra inżyniera architekta.
3. Nieporozumienia związane z ustaleniem wymaganego poziomu wykształcenia niezbędnego do ubiegania się o nadanie uprawnień budowlanych w specjalności architektonicznej do projektowania bez ograniczeń, wynikają ze sformułowania cytowanego art. 14 ust. 3 pkt 1 lit. a ustawy – Prawo budowlane. Ustawa operuje tu określeniem *„wykształcenie wyższe”*, które w obecnym stanie prawnym na poziomie ustawy nigdzie nie jest zdefiniowane. Zgodnie z przyjętymi zasadami legislacji, co potwierdziło Rządowe Centrum Legislacji przy okazji prac nad nowym rozporządzeniem w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie, rozstrzygnięcie o tym, jaka jest obecna definicja pojęcia stosowanego w ustawie, powinno nastąpić wyłącznie na poziomie ustawy, a nie aktu wykonawczego. Wobec tego dla ustalenia aktualnej treści tego pojęcia nie może być wystarczające sięgnięcie do unormowania zawartego w rozporządzeniu Ministra Gospodarki Przestrzennej i

Budownictwa z dnia 30 grudnia 1994 r. w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie (Dz. U. z 1995 r. Nr 8, poz. 38 z późn. zm.), bo rozporządzeniem wydanym na podstawie art. 16 ust. 1 ww. ustawy nie można obecnie – i nie można było wtedy – w świetle powołanej zasady legislacji, zdefiniować tego, co to jest „*wykształcenie wyższe*” wg tej ustawy. Rozporządzenie to zresztą definicji takiej też nie zawiera.

Polska Klasyfikacja Edukacji (PKE) stanowiąca załącznik do rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 6 maja 2003 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Edukacji (Dz. U. z 2003 r. Nr 98, poz. 895) wydanego na podstawie ustawy o statystyce publicznej nie posługuje się jednolitym określeniem „*wykształcenie wyższe*”. Definiując „*poziom kształcenia*” w rozdziale 1. część 1. ust. 1 pkt 1 stanowi, iż „*Kształcenie charakteryzowane jest na podstawie: 1) poziomu kształcenia - odpowiadającego etapowi edukacyjnemu (etapom edukacyjnym) o wyróżnionych celach, stanowiących całość dydaktyczną: w szkole podstawowej, gimnazjum, w szkołach ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych (...). Dotyczy również kształcenia na studiach prowadzonych przez szkoły wyższe oraz przez wyższe szkoły zawodowe (...)*”. Rozwijając to, w ust. 1.1 odróżnia się „*kształcenie na wyższych studiach zawodowych - poziom 5 (...)*”, oraz „*kształcenie na studiach magisterskich - poziom 6 (...)*”. Wynika z tego, że dla określenia poziomu wykształcenia (jako merytorycznego efektu kształcenia) jako „*wyższe*” wprowadzono - jako podstawę określenia tego poziomu - określenie kształcenia na określonych studiach. W konsekwencji w załączniku „Polska Klasyfikacji Edukacji (PKE)” używa się w Tablicy Nr 8 „*Kody poziomów wykształcenia*” w pozycji W5 określenia: „*wykształcenie wyższe z tytułem inżyniera, licencjata lub równorzędnym*”, a w poz. W6 „*wykształcenie wyższe magisterskie z tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym*”.

Klasyfikacja ta odpowiada unormowaniom ustawowym dotyczącym kształcenia. Ustawa z dnia 12 września 1990 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 1990 r. Nr 65, poz. 385 z późn. zm.) w art. 4 ust. 2 stanowi, że: „*W uczelni mogą być prowadzone jednolite studia magisterskie, studia wyższe zawodowe i uzupełniające studia magisterskie. (...)*”, a stosownie do art. 4 ust. 4 „*Uczelnia ma prawo nadawania absolwentom tytułów zawodowych magistra, lekarza, inżyniera, magistra inżyniera i innych określonych na podstawie art. 149 ust.2.*”.

Art. 4a ust. 1 pkt 3 ustawy stanowi, że „*Minister właściwy do spraw szkolnictwa wyższego (...) określa, w drodze rozporządzenia: (...) 3) standardy nauczania dla poszczególnych kierunków studiów i poziomów kształcenia, uwzględniając sylwetkę absolwenta (...)*”. Na tej podstawie Minister Edukacji Narodowej i Sportu wydał rozporządzenie z dnia 18 kwietnia 2002 r. w sprawie określenia standardów nauczania dla poszczególnych kierunków studiów i poziomów nauczania (Dz. U. z 2002 r. Nr 116, poz. 1004 z późn. zm.). Standardy nauczania dla kierunków studiów: architektura i urbanistyka zawarte są w Załączniku 1b do rozporządzenia. Określone są one odrębnie dla studiów magisterskich oraz odrębnie dla studiów zawodowych.

W ramach określenia sylwetki absolwenta studiów magisterskich wskazano m. in., że „*Absolwent studiów magisterskich kierunku architektura i urbanistyka otrzymuje tytuł zawodowy magistra inżyniera architekta. Wykształcony architekt powinien być (...) zdolnym do samodzielnego projektowania architektoniczno-budowlanego*” (rozdział II zdanie wstępne). To wprost merytorycznie koresponduje z przepisem art. 12 ust. 1 ustawy - Prawo budowlane definiującym samodzielną funkcję techniczną jako „działalność związaną z koniecznością fachowej oceny zjawisk technicznych lub samodzielnego rozwiązania zagadnień architektonicznych i technicznych oraz techniczno-organizacyjnych, a w szczególności działalność obejmującą: 1) projektowanie, (...) 2) kierowanie budową (...)”.

W ramach określenia sylwetki absolwenta studiów zawodowych wskazano natomiast m. in., że „Absolwentowi studiów zawodowych kierunku urbanistyka i architektura zostaje nadany tytuł zawodowy inżyniera architekta. Powinien on być przygotowany do pełnienia pomocniczych, ewentualnie współautorskich działań twórczych w zakresie projektowania i realizacji budynków. (...)”. Takie określenie nie koresponduje z wyżej cytowaną definicją samodzielnej funkcji technicznej w budownictwie, co oznacza, że absolwent studiów zawodowych nie jest przygotowany (pod względem uzyskanego wykształcenia) do pełnienia takiej funkcji w pełnym zakresie („bez ograniczeń”).

Dodać należy, że powołane wyżej przepisy o statystyce publicznej oraz o szkolnictwie wyższym korespondują w analizowanym wyżej zakresie z unormowaniami zawartymi w ustawie z dnia 26 czerwca 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych (Dz. U. z 1997 r. Nr 96, poz. 590), która normuje zasady odbywania studiów zawodowych. Istnienie i zakres normowania tej ustawy podkreśla, że w obecnym systemie prawnym nie ma racji bytu ustalenie, iż przez „wykształcenie wyższe” rozumie się zarówno wykształcenie uzyskane w „szkole wyższej” albo „w wyższej szkole zawodowej”, lecz wykształcenie uzyskane na odpowiednim poziomie kształcenia w szkole wyższej lub wyższej szkole zawodowej tj. na studiach magisterskich lub studiach zawodowych.

Podkreślić należy, że ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. została uchwalona w okresie obowiązywania innych warunków nauczania zawodu architekta jak obecnie. Dopiero kilka lat później uchwalono powołaną ustawę z 1997 r. o wyższych szkołach zawodowych, oraz wydano inne akty prawne modyfikujące system kształcenia w Polsce. Te i inne argumenty przemawiają za tym, iż stawiany członkom Izby Architektów wymóg posiadania wykształcenia wyższego magisterskiego w specjalności architektura i budownictwo, nie narusza prawa.

Należy też przywołać wyrok Naczelnego Sądu Administracyjnego z dnia 21 czerwca 2001 r. (sygn. akt IV SA 867/99). Sąd, wobec stwierdzenia w rozporządzeniu w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie nie doprecyzowanych pojęć, nakazał stosowanie - do czasu doprecyzowania pojęć w sposób przez prawo przewidziany - wykładni systemowej, a zatem takiej, jakiej używa Izba Architektów, dla ustalenia, jakie wykształcenie jest wymagane dla uzyskania uprawnień budowlanych w specjalności architektonicznej do projektowania bez ograniczeń.

4. Izba Architektów podejmuje intensywne starania o doprowadzenie w toku prac legislacyjnych dotyczących nowelizacji ustawy – Prawo budowlane, do zsynchronizowania unormowania art. 14 ust. 3 pkt 1 lit. a z przepisami określającymi poziomy wykształcenia. W szczególności w grudniu 2004 r., po otrzymaniu opinii Rządowego Centrum Legislacji, iż na poziomie przygotowywanego nowego rozporządzenia w sprawie samodzielnych funkcji technicznych w budownictwie taka synchronizacja, bez odpowiedniej nowelizacji ustawy, nie jest możliwa, przedstawiliśmy propozycję poszerzenia skierowanego do Sejmu rządowego projektu nowelizacji ustawy o tę kwestię. Izba Architektów zaproponowała, by w art. 14 ust. 3 pkt 1 lit. a zamiast wyrazów „posiadania wyższego wykształcenia odpowiedniego dla danej specjalności” wpisać wyrazy: „ukończenia studiów magisterskich w rozumieniu przepisów o szkolnictwie wyższym na kierunku odpowiednim dla danej specjalności”. Sprawa ta była przedmiotem licznych konsultacji z Ministerstwem Infrastruktury oraz z Głównym Inspektorem Nadzoru Budowlanego, a także z Polską Izbą Inżynierów Budownictwa; była też rozpatrywana przez Komisję Infrastruktury oraz Podkomisję stałą ds. budownictwa oraz gospodarki przestrzennej i mieszkaniowej Sejmu R.P. W wyniku tych konsultacji i prac Izba Architektów skierowała do ww. podkomisji swe stanowisko w sprawie nowelizacji art. 14 ustawy – Prawo budowlane, uzgodnione uprzednio z Ministerstwem Infrastruktury. Kopię tego wystąpienia, wraz z tekstem proponowanych zmian, załączam do

niniejszej Informacji. Wobec stanu zaawansowania prac legislacyjnych nie jest wykluczone dokonanie stosownej nowelizacji jeszcze w obecnej kadencji Sejmu.

Prezes Krajowej Rady Izby Architektów

(-) dr arch. Tomasz Taczewski